

POSTANOWIENIE

31 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

na posiedzeniu niejawnym 31 marca 2026 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa M.B. i J.B.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,
na skutek skarg kasacyjnych Banku spółki akcyjnej w W. oraz M.B. i J.B.
od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z 10 maja 2024 r., I ACa 1882/23,

- 1. przyjmuje do rozpoznania skargę kasacyjną powodów;**
- 2. odmawia przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej pozwanego;**
- 3. pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

[A.T.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 10 lutego 2023 r. (sprostowanym postanowieniem z 29 kwietnia 2023 r. – k. 903) Sąd Okręgowy we Wrocławiu ustalił, że umowa kredytu hipotecznego zawarta 6 listopada 2008 r. pomiędzy powodami M.B. i J.B. a poprzednikiem prawnym pozwanego Banku spółką akcyjną w W. – Bank1 spółką akcyjną w W. jest nieważna; zasądził od pozwanego solidarnie na rzecz powodów

kwotę 852 826,79 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwot: 216 169,99 zł od 10 stycznia 2019 r. do dnia zapłaty, 393 869,74 zł od 3 grudnia 2020 r. do dnia zapłaty, 242 787,06 zł od 29 września 2022 r. do dnia zapłaty i orzekł o kosztach procesu.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z 10 maja 2024 r. - orzekając na skutek apelacji pozwanego - zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że stosując do rozliczenia stron zasadę salda, oddalił powództwo w zakresie żądania zapłaty, oddalił apelację pozwanego w pozostałym zakresie dotyczącym żądania ustalenia nieważności umowy i orzekł o kosztach postępowania za obie instancje.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez obie strony.

Powodowie w skardze kasacyjnej zaskarżyli wyrok Sądu Apelacyjnego w części, tj. w zakresie punktu 1 lit a zmieniającego zaskarżony wyrok poprzez oddalenie w punkcie II powództwa w zakresie żądania zapłaty oraz w zakresie punktów 1 lit b i 3 rozstrzygających o kosztach postępowania za obie instancje.

Pozwany w odpowiedzi na skargę wniósł o jej odrzucenie ewentualnie odmowę jej przyjęcia do rozpoznania lub oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy postanowieniem z 31 marca 2026 r. przyjął skargę kasacyjną powodów do rozpoznania.

Pozwany w skardze kasacyjnej zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w części tj. w zakresie oddalającym jego apelację (punkt 2) i rozstrzygającym o kosztach procesu za obie instancje (pkt 1 b i pkt 3.)

We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołał się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Zdaniem skarżącego w sprawie istnieje potrzeba wykładni:

1. pojęcia interesu prawnego zawartego w art. 189 k.p.c. w kontekście występujących w orzecznictwie rozbieżności, jako że pomimo ukształtowanej linii orzeczniczej na tle sporów sądowych dotyczących kredytów indeksowanych do franka szwajcarskiego zauważalne jest odejście od ugruntowanego już stanowiska i na nowo wymaga rozstrzygnięcia kwestia czy

kredytobiorcy posiadają interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy, w przypadku, gdy przysługuje im dalej idące roszczenie o zapłatę;

2. art. 385² k.c. w kontekście umów kredytów indeksowanych do waluty obcej, w szczególności do CHF tj. rozstrzygnięcie czy art. 385² k.c. wskazując, że oceny zgodności postanowienia z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny należy wyklądać w ten sposób, że:
 - a) zakres obowiązku informacyjnego banku wobec kredytobiorcy w zakresie ryzyka kursowego związanego z umową kredytu indeksowanego do waluty obcej należy oceniać z uwzględnieniem wymogów prawnych (albo ich braku) oraz rekomendacji organów nadzoru bankowego obowiązujących wówczas w tym zakresie, czy też dopuszczalne i prawidłowe jest obarczanie obecnie banku niespełnieniem bliżej nieokreślonych obowiązków informacyjnych, nie znajdujących podstawy prawnej;
 - b) czy dopuszczalne i prawidłowe jest zakwestionowanie przez sąd należytego spełnienia przez bank wobec kredytobiorców obowiązku informacyjnego przed zawarciem umowy kredytu poprzez posłużenie się w tym zakresie zwrotami ogólnikowymi, z których nie wynikają konkretne kryteria realizacji przedmiotowego obowiązku;
3. pojęcia postanowienie zawartego w art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w kontekście sporów sądowych dotyczących kredytów indeksowanych do franka szwajcarskiego i związanego z tym pojęciem zakresu ewentualnej abuzywności postanowień dotyczących indeksacji;
4. art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (dalej: „p.b.”) w kontekście wątpliwości pojawiających się w rozstrzygnięciach sądów dotyczących roszczeń wywodzonych z kredytów indeksowanych do CHF co do charakteru postanowień określających mechanizm indeksacji kredytu do CHF;

5. art. 353¹ k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 p.b. w zw. z art. 58 § 1 k.c. w kontekście wątpliwości pojawiających się w rozstrzygnięciach sądów dotyczących roszczeń wywodzonych z kredytów indeksowanych do CHF co do charakteru postanowień dotyczących indeksacji kredytu do waluty obcej i rozstrzygnięcia, czy stanowią one o jego naturze i ich ewentualna abuzywność powoduje podważenie (istoty) nawiązywanej więzi prawnej czy też prawidłowe jest rozumienie ustawowej przesłanki „właściwości (natury) stosunku prawnego” w sposób wąski i odniesienie jej do elementów przedmiotowo istotnych umowy kredytu.

Powodowie w odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwanego wniesli o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna pozwanego nie zasługuje na jej przyjęcie do rozpoznania.

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą usuwanie błędów w zakresie wykładni i stosowania prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć. Nie istnieje przy tym potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (zob. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z 17 marca 2015 r., I PK 4/15, niepubl.; z 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14, niepubl.; i z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.).

Wniosek pozwanego o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia tych wymagań, problematyka, na którą wskazuje skarżący, była bowiem wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi w nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego – w odniesieniu do zbliżonych treścią umów kredytowych indeksowanych do franka szwajcarskiego - a pozwany przekonująco nie wykazał, by istniała potrzeba ponownej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie. Nie wykazał także, zwłaszcza w kontekście orzecznictwa TSUE i najnowszego orzecznictwa Sądu Najwyższego, by aktualnie istniały poważne rozbieżności w orzecznictwie w kwestiach poruszonych we wniosku.

Przyjęcia skargi do rozpoznania nie uzasadnia sygnalizowana przez skarżącego potrzeba wykładni art. 189 k.p.c. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie wyjaśniano, że interes prawny - o którym mowa w art. 189 k.p.c. - należy postrzegać elastycznie, z uwzględnieniem celowościowej wykładni tego pojęcia, szeroko pojmowanego dostępu do sądów oraz konkretnych okoliczności sprawy. Powód zachowuje interes prawny w zgłoszeniu powództwa o ustalenie nieistnienia (nieważności) stosunku prawnego, jeżeli mimo przysługującego mu powództwa o świadczenie na podstawie spornego stosunku prawnego ze stosunku tego wynikają inne, dalej idące skutki, których dochodzenie w drodze powództwa o zapłatę nie jest możliwe lub aktualne. W takich stanach faktycznych jedynie

powództwo o ustalenie nieistnienia tego stosunku prawnego – z uwzględnieniem procesowych skutków wyroku o ustalenie, w szczególności granic prawomocności materialnej - może w pełny sposób zaspokoić interes prawny powoda, zapobiec potencjalnym sporom między stronami na przyszłość, a zatem w definitywny sposób rozstrzygnąć niepewną sytuację prawną związaną ze spornym stosunkiem prawnym (zob. m.in. uzasadnienie uchwał Sądu Najwyższego z 17 grudnia 1993 r., III CZP 171/93, OSNCP 1994, nr 7-8, poz. 149 i z 20 października 2015 r., III CZP 27/15, OSNC 2016, nr 3, poz. 31 oraz wyroki Sądu Najwyższego z 2 lipca 2015 r., V CSK 640/14, niepubl.; z 2 lutego 2006 r., II CK 395/05, niepubl.; z 25 lutego 2022 r., II CSKP 87/22, niepubl.; i z 23 kwietnia 2021 r., II CSK 9/21, niepubl.; zob. także wyrok TSUE 23 listopada 2023 r., C-321/22 *Provident Polska*, gdzie wskazano, że art. 7 ust. 1 Dyrektywy w związku z zasadą skuteczności stoi na przeszkodzie przepisom krajowym, zgodnie z ich wykładnią dokonaną w orzecznictwie, które w celu uwzględnienia wytoczonego przez konsumenta powództwa zmierzającego do stwierdzenia bezskuteczności nieuczciwego warunku w umowie zawartej z przedsiębiorcą wymagają dowodu na istnienie interesu prawnego, w sytuacji gdy uznaje się, że taki interes nie istnieje, jeżeli konsumentowi przysługuje powództwo o zwrot nienależnego świadczenia, lub gdy może on powołać się na tę bezskuteczność w ramach obrony przed powództwem wzajemnym w przedmiocie wyegzekwowania wykonania zobowiązania wytoczonym przeciwko niemu przez tego przedsiębiorcę na podstawie tego warunku).

Sąd Najwyższy wyjaśniał także, że ocena, czy powodowi przysługuje interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie, mimo możliwości zgłoszenia powództwa o świadczenie powinien być oceniany w okolicznościach konkretnej sprawy. Możliwość dochodzenia roszczenia o zwrot zapłaconych rat kredytu nie eliminuje interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego w związku z nieważnością umowy kredytu. Wyrok zasądzający świadczenie restytucyjne na rzecz kredytobiorcy nie rozstrzygałby bowiem – ze skutkiem wynikającym z art. 365 § 1 k.p.c. – czy stosunek kredytu został ważnie zawiązany (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 28 lipca 2023 r., II CSKP 611/22, niepubl. i postanowienie Sądu Najwyższego z 28 lipca 2023 r., I CSK 4275/22, niepubl.).

Skarżący nie wykazał także potrzeby ponownego badania kryteriów zastosowania w sprawach kredytów frankowych art. 189 k.p.c. Było to konieczne, w orzecznictwie Sądu Najwyższego powszechnie dopuszcza się bowiem wystąpienie z żądaniem ustalenia nieistnienia stosunku kredytu ze względu na nieważność umowy kredytu (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 10 maja 2022 r., II CSKP 163/22, niepubl.; z 20 czerwca 2022 r., II CSKP 701/22, niepubl. i z 28 lipca 2023 r., I CSK 611/22; zob. także uchwały Sądu Najwyższego z 23 września 2020 r., III CZP 57/10, OSNC 2011, nr 2, poz. 14 i z 15 września 2020 r., III CZP 87/19, OSNC 2021 r., nr 2, poz. 11 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 6 listopada 2015 r., II CSK 56/15).

Problematyka obowiązku informacyjnego banku względem kredytobiorców w zakresie ryzyka walutowego, a także klauzuli przeliczeniowej (*spreadu*) także była wielokrotnie wyjaśniana w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Odnosnie do problematyki zakresu spoczywającego na banku kredytującym obowiązku informacyjnego dotyczącego ryzyka walutowego, w orzecznictwie Sądu Najwyższego – uwzględniającym orzecznictwo TSUE - przyjęto, że w odniesieniu do klauzul walutowych nie jest wystarczające deklaratywne oświadczenie przez konsumenta, że został poinformowany o ryzyku walutowym i akceptuje to ryzyko, a ciężar udowodnienia, że konsument otrzymał niezbędne informacje spoczywa na przedsiębiorcy. Formalne poinformowanie o ryzyku walutowym nie jest wystarczające do uznania, że klauzula określająca główne świadczenia stron została wyrażona jasno i jednoznacznie (zob. m.in. wyroki TSUE z 10 czerwca 2021 r., C-776/19-782/19 *VB i inni przeciwko BNP Paribas Personal Finance SA oraz AV i in. przeciwko BNP Paribas Personal Finance SA, Procureur de la République*; z 20 września 2018 r., C-51/17 *OTP Bank Nyrt. I OTP Faktoring Követeléskezelő Zrt. przeciwko Teréz Ilyés i Emilowi Kissowi*; z 20 września 2017 r., C-186/16 *R. P. Andriciuc i in. przeciwko Banca Românească SA*; oraz wyroki Sądu Najwyższego z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, niepubl., z 24 lutego 2022 r., II CSKP 45/22.; i z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, niepubl.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego – z odwołaniem do orzecznictwa TSUE - wielokrotnie wyjaśniano także kwestię, jakie standardy powinny być spełnione by

uznać, że konsument został należycie poinformowany o ryzyku walutowym z uwzględnieniem, że istotne są w tym względzie kryteria obiektywne. Prawidłowa informacja powinna uświadamiać konsumentowi, że ryzyko silnej deprecjacji złotego jest trudne do oszacowania w perspektywie długoterminowej i pozostaje realne. W konsekwencji nie może polegać na podawaniu informacji historycznych o wahaniach waluty indeksacji w okresie nieadekwatnym do czasu trwania umowy i upewnianiu konsumenta, że waluta indeksacji jest stabilna, a zagrożenia i ryzyka jedynie hipotetyczne i nieprawdopodobne. Przeciwnie, prawidłowa informacja powinna uświadamiać konsumentowi, że może dojść do sytuacji, w której rozmiar deprecjacji waluty indeksacji może spowodować utratę jego zdolności do spłaty kredytu, z czym może się wiązać poważne ryzyko utraty nieruchomości obciążonej hipoteką zabezpieczającą spłatę kredytu. Niezbędne jest zatem przedstawienie mu danych nie tylko z okresu, kiedy nie miały miejsca zdarzenia powodujące istotne wahania kursu waluty, ale także przedstawienie zagrożeń będących wynikiem zdarzeń nadzwyczajnych mogących spowodować 100 – 200% wzrost kursu (zob. m.in. wyroki z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, niepubl.; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, niepubl.; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, niepubl.; z 24 czerwca 2022 r., II CSKP 10/22, niepubl.; z 28 lutego 2023 r., II CSKP 763/22, niepubl.; i z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22, niepubl.). Kwestia natomiast czy reguły te zostały zastosowane w okolicznościach konkretnej sprawy należy do sfery stosowania prawa i jako podlegająca ocenie Sądów *meriti* nie stanowi abstrakcyjnego zagadnienia prawnego.

Ponadto w orzecznictwie TSUE wyjaśniono, że przewidziane w art. 5 Dyrektywy wymaganie przejrzystości postanowień umownych musi podlegać wykładni rozszerzającej i nie może zostać zawężone do ich prostego i zrozumiałego charakteru pod względem formalnym i gramatycznym. Dla poszanowania wymogu przejrzystości zasadnicze znaczenie ma kwestia, czy umowa kredytu przedstawia w sposób przejrzysty powód i szczególne cechy mechanizmu zamiany waluty obcej, a także stosunek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach umowy, tak aby konsument był w stanie zrozumieć, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne. W konsekwencji

decydujące jest to, czy w świetle całokształtu istotnych okoliczności faktycznych, w tym informacji dostarczonych przez kredytodawcę w ramach negocjacji danej umowy kredytu właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i racjonalny przeciętny konsument mógł się dowiedzieć nie tylko o istnieniu wahań kursów wymiany obserwowanych na rynku walutowym, ale również oszacować – potencjalnie istotne – konsekwencje ekonomiczne, jakie ma dla niego zastosowanie kursu sprzedaży przy obliczaniu rat kredytu, którymi zostanie ostatecznie obciążony, a w rezultacie także całkowity koszt zaciągniętego przez siebie kredytu.

Konsument musi bowiem móc zrozumieć, do czego się zobowiązuje, zwłaszcza co do sposobu obliczenia rat kredytu, który zaciąga. TSUE przyjął zatem, że art. 5 Dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że treść klauzuli umowy kredytu zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem ustalającej cenę zakupu i sprzedaży waluty obcej, do której kredyt jest indeksowany, powinna, na podstawie jasnych i zrozumiałych kryteriów, umożliwić właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i racjonalnemu konsumentowi zrozumienie stosowania kursu wymiany waluty obcej stosowanego w celu obliczenia kwoty rat kredytu, w taki sposób aby konsument miał możliwość w każdej chwili samodzielnie ustalić kurs wymiany stosowany przez przedsiębiorcę (zob. wyroki TSUE z 27 stycznia 2021 r., C 229/19 i C-289/19, *Dexia Nederland*; z 13 października 2022 r., C 405/21, *Nova Kreditna Banka Maribor*; z 21 września 2023 r., C 139/22, *mBank* oraz postanowienia TSUE z 30 maja 2024 r., C-325/23, *Deutsche Bank Polska* i z 18 października 2023 r., C-117/23, *Eurobank Bulgaria*).

Dostrzeżenia także wymaga, że wykładnia prawa unijnego dokonywana przez TSUE ma charakter deklaracyjny i jest skuteczna *ex tunc*, znajduje zatem zastosowanie – poza sytuacjami, gdy Trybunał zdecyduje się na ograniczenie skutków czasowych przyjmowanych przez siebie wykładni - także do stosunków prawnych powstałych przed wydaniem wyroku (zob. m. in. wyroki z 8 kwietnia 1976 r., 43/75, *Gabrielle Defrenne przeciwko Societe Anonyme Belge de Navigation Aerienne Sabena*, ECR 1976, s. 455 i z 6 marca 2007 r., C-292/04, *Wienand Meilicke, Heidi Christa Weyde i Marina Stöffler przeciwko Finanzamt Bonn-Innenstadt*).

W związku z wątpliwościami wykładniczymi dotyczącymi zakresu abuzywności postanowień umowy dotyczących indeksacji stwierdzić należy, że kwestia czy warunek umowny ma na tyle odrębny charakter, że może podlegać samodzielnemu badaniu w płaszczyźnie abuzywności, dotyczy oceny konkretnej umowy, co nie spełnia warunku przesłanki kasacyjnej na której skarżący opiera wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania, tak postawiony problem nie ma bowiem charakteru abstrakcyjnego i powinien być rozstrzygany w okolicznościach konkretnej sprawy. Ponadto, rozumienie pojęcia „postanowienia” umowy i przesłanek dopuszczalności fragmentarycznej eliminacji klauzul abuzywnych było przedmiotem wypowiedzi w orzeczeniach Sądu Najwyższego i TSUE (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22; z 27 kwietnia 2023 r., II CSKP 1027/22 i II CSKP 1016/22 oraz wyroki TSUE z 7 sierpnia 2018 r., C-96/16 i z 8 września 2022 r. w sprawach C-80/21, C-81/21, C-82/21).

Niezależnie od powyższego, w aktualnym orzecznictwie TSUE rozróżnia się abuzywność postanowień dotyczących kryteriów przeliczania waluty krajowej na walutę indeksacji (klauzule kursowe, *spreadowe*), od klauzul ryzyka walutowego, dotyczących obciążenia konsumenta negatywnymi następstwami deprecjacji waluty krajowej, jako kompensata za korzystniejszą stopę procentową (zob. m.in. wyroki z 20 września 2017 r., C- 186/16, *Ruxandra Andruciuc i in. Banca Romaneascu*; z 22 lutego 2018 r., C-119/17; z 20 września 2018 r., C – 51/17, *OTP Bank Nyrt. I in. przeciwko Terez Illyez i in.*).

W nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono natomiast, że klauzula ryzyka walutowego nie może funkcjonować bez klauzuli kursowej określającej przeliczenie zobowiązań stron celem ustalenia wysokości ich świadczenia. Z kolei klauzula *spreadowa* nie ma racji bytu w umowie, w której nie zastosowano mechanizmu indeksacji i wynikającej z niego narażenia konsumenta na ryzyko kursowe. W konsekwencji stwierdzono, że klauzule przeliczeniowe i klauzule ryzyka walutowego składające się na przyjęty w umowach kredytowych mechanizm indeksacji - są ze sobą ściśle powiązane, a ich rozszczepienie jest zabiegiem sztucznym. Stwierdzenie zatem abuzywności klauzuli przeliczeniowej prowadzi, w przypadku odmowy potwierdzenia przez konsumenta niedozwolonych postanowień umowy, do jej upadku (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 27

listopada 2019 r., II CSK 483/18, OSP 2021, z. 2, poz. 7; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, z. B, poz. 20; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, niepubl.; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, niepubl.; z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, niepubl.; z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22, niepubl.; z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22, niepubl.; i z 18 kwietnia 2023 r., II CSKP 1511/22, niepubl.).

Odnosnie do charakteru postanowień określających mechanizm indeksacji w umowach kredytowych indeksowanych do CHF, w aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalili się poglądy że określają one główne świadczenia stron, co ma istotne znaczenie dla możliwości utrzymania umowy w mocy po ich wyeliminowaniu. Odnoszą się one bowiem bezpośrednio do elementów przedmiotowo istotnych umowy kredytu bankowego, a zatem do oddania i zwrotu sumy kredytowej, której wysokość wprost kształtują. Również w orzecznictwie TSUE uznaje się, że klauzule ryzyka walutowego, które wiążą się z obciążeniem kredytobiorcy (konsumenta) ryzykiem zmiany kursu waluty i związanym z tym ryzykiem zwiększeniem kosztu kredytu, określają główne świadczenia stron (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 24 lutego 2022 r., II CSKP 45/22, niepubl., a także wyroki TSUE z 3 października 2019 r., C – 260/18, *K.J. Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG*; z 10 czerwca 2021 r., C-776/19-C-782-19, VB i inni przeciwko *BNP Paribas Personal Finance SA* oraz *AV i in. przeciwko BNP Paribas Personal Finance SA, Procureur de la République*).

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalony jest także pogląd, że w przypadku, gdy eliminacja niedozwolonego postanowienia umownego doprowadzi do takiej deformacji umowy, że na podstawie pozostałej jej treści nie da się odtworzyć praw i obowiązków stron, to nie można przyjąć, że strony są związane pozostałą częścią umowy. Umowa będzie dotknięta nieważnością, gdy bez abuzywnych postanowień jej obowiązywanie nie jest możliwe w świetle prawa krajowego i nie zaszły przesłanki umożliwiające zastosowanie regulacji zastępczej, a konsument postanowień abuzywnych nie potwierdził, nie udzielając następnie świadomej i wolnej zgody na te klauzule i tym samym odmawiając przywrócenia im skuteczności z mocą wsteczną.

Dotyczy to sytuacji, gdy określenie wysokości należności obciążającej kredytobiorcę w umowie kredytu powiązanej z walutą obcą z odwołaniem do tabel kursowych ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów oznaczania kursu waluty obcej, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron umowy kredytu. Takie postanowienia są niedopuszczalne, jako kształtujące prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, a ich bezskuteczność – niezależnie od dalszych postanowień umowy, w tym wyrażających ryzyko walutowe – może prowadzić do upadku umowy w całości (zob. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56; wyroki Sądu Najwyższego z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 16 września 2021 r., I CSKP 166/21; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, niepubl.; z 9 września 2022 r., II CSKP 794/22, niepubl. oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 27 kwietnia 2023 r., I CSK 3629/22, niepubl.).

Z tych względów – uznając, że argumentacja przedstawiona we wniosku w zestawieniu z przywołanym orzecznictwem Sądu Najwyższego oraz orzecznictwem unijnym - nie stwarza podstawy do kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w przedstawionej przez skarżącego problematyce, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej pozwanego do rozpoznania.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., pozostawiając ich rozstrzygnięcie w związku z przyjęciem do rozpoznania skargi kasacyjnej powodów w orzeczeniu kończącym postępowanie kasacyjne.

Monika Koba

[A.T.]

[SOP]